

Paumier (*spottend*) Schreeuw je strot niet stuk, nobele rechter van Romans. Buiten staan vijfhonderd vastberaden, tot de tanden gewapende mannen, ambachtslieden en boeren. (*nog heviger tromgeroffel*) De kapiteins van de schutters hebben alle macht verloren. (*De beide consuls willen iets ondernemen, maar Guérin maant ze met een handgebaar tot kalnte en richt zich dan tot ... Brunat*)

Guérin Robert Brunat, u bent een eerbaar ingezetene van Romans, u hebt zich verdienstelijk gemaakt in de strijd tegen het banditisme in het Romanese. Naar u willen we luisteren.

Brunat Rechter Guérin, in naam van het volk van Romans eisen wij, dat wij, in onze hoedanigheid van ambachtslieden, zitting krijgen in de grote raad van Romans.

Guérin Wat je eist, is totaal onwettelijk.

Paumier (*onstuimig*) Onze eis stoelt op de oude vrijheden van de Dauphiné. Op de oude gewoonten die rechtvaardig waren.

Guérin Van jou, Paumier, hoereerder en boeleerder, wil ik het woord rechtvaardigheid niet horen. **Coste** Over welke rechtvaardige gewoonten heeft hij het, Brunat?

Brunat In het jaar 1542 hebben de rijken van Romans met de hulp van het parlement van Grenoble, alle algemene volksvergaderingen, die de consuls van de stad kozen, eens en voor altijd verboden. In de plaats daarvan is een algemene raad van veertig leden gekomen.

de Manissieu Waarin toch nog altijd tien ambachtslieden en tien boeren zetelen.

Paumier (*spuwt op de grond*) Verraders van het volk! Zij huilen mee met de wolven. Sinds die dag zijn de vetten de baas in onze stad. (*Paumier maakt aanstalten om naar buiten te lopen*)

Guérin Halt! Wacht! Brunat, welke buitengewone, boventallige leden wilt u aan de grote raad toegevoegd zien? (*tegen Coste*) Meneer Coste, noteer de namen!

Brunat (*verrast*) Jean Serve Paumier, Geoffroy Fleur, Jacques Jacques, François Robin, Jean Guigou en ikzelf Robert Brunat (*Coste noteert*).

Guérin Al die personen kunnen de volgende raadszitting bijwonen.

Paumier Reken erop dat wij er zullen zijn. Tot binnenkort, heren! (*Paumier en Brunat vertrekken; na enkele ogenblikken luid hoera- en bijvalgeroep buiten; trommels roffelen*)

de Manissieu (*verbijsterd*) Meneer Guérin, hoe hebt u zo toegeeflijk kunnen zijn?

Guérin (*monkelend*) Toegeeflijk noemt u dat, meneer de Manissieu. Met vijfhonderd gewapende mannen voor de deur. Met de sleutels van de stadspoorten in hun handen. En met de vraag wiens kant de schutters zullen kiezen.

Coste Met Paumier als hun koning...

Guérin (*fijntjes*) Een koning die niet opgewassen is tegen z'n koninklijke taak ... wordt gedood. Zo wil het de traditie.

de Manissieu Verpletteren moeten we dat schorrem.

Guérin (*onverstoorbaar*) We moeten tijd winnen. De tijd speelt in ons voordeel. De situatie is nog niet dramatisch, ze onderhandelen nog. We moeten ze aan het lijntje houden.

Coste Lik de schelm, hij zal u prikken! Prik de schelm, hij zal u likken.

Guérin Heb vooral geen schrik, meneer Coste, dat ik dat rapalje zal likken. Maar ze hebben de poorten van Romans in handen; als ze die openen voor de benden boeren uit het omliggende, dan verkeert de stad in acuut gevaar.

Coste De stad is aan hen overgeleverd.

Guérin Nog niet. Coste! Als we erin slagen om dat schorremorrie één enkele persoon te laten benoemen die uit aller naam spreekt, dan ...

de Manissieu Zeker niet Paumier!

Guérin ... Een soort volksdistributeur, dan krijgen we die massa wel klein.

de Manissieu Wie, heer rechter, wie hebt u op het oog?

Guérin Voorlopig nog niemand, maar... Komen jullie maar mee naar m'n woning. (*gedrieën af*)

Scène 2

In de woning van A. Coste. Enkele dagen later. De tweede consul zit zwaar te piekeren. Paumier komt

binnen, bekijkt 'm een ogenblik en neemt dan het woord. Coste schrikt op.

Paumier Je zit in de sores, Ant... euh, euh, meneer Coste.

Coste (*zonder na te denken*) Ja, Paumier, mijn dochter, Mengarde... (*Coste vermant zich*) Maar ik heb je niet bij mij ontboden om over de moeilijkheden met m'n dochter te praten.

Paumier Wat is er toch met...

Coste (*valt 'm in de rede; op samenzweerderstoont*) Jean Serve, rechter Guérin weet niets af van dit onderhoud.

Paumier Waarom al die geheimdoenerij?! Wat wil je van mij, tweede consul?

Coste Ik wil een beroep doen op je spreekwoordelijke verdraagzaamheid en je burgerzin.

Paumier (*ironisch*) Ben ik wel zo'n verdraagzame burger?! Vooruit, draai er niet langer omheen, man! Waarover gaat het?

Coste (*zoekend naar woorden*) De stadsfinanciën ... een lange donkere tunnel;... er moet iets gebeuren. Zetelend in de grote raad kun jij misschien helpen om er nieuwe belastingen door te krijgen.

Paumier Wat?! Nieuwe belastingen! Hoe bestaat het! De Romezen verwerpen zelfs de inning van de belasting van vijftien écus. Ze willen niet dat de goederen die in de stad geproduceerd worden met speciale rechten worden bezwaard. En jij hebt het lef om over nieuwe heffingen te spreken.

Coste De stad staat op het punt te bezwijken onder z'n schuldenlast.

Paumier De stad! Schuldenlast! Zal ik je wat zeggen?! Wij willen dat de rekening opnieuw wordt opgemaakt, inclusief het overschot van het beheer van de gemeentegelden van het jaar 1564 tot heden.

Coste (*zelfverzekerd*) Jullie krijgen geen toegang tot de rekenkamer.

Paumier Als in functie zijnde gemeenteraadsleden van de stad krijgen wij dat wel.

Coste (*volledig uit het lood geslagen*) Verdomme, met die omstandigheid hebben wij geen rekening gehouden.

Paumier En dat onderzoek zal zo vlug mogelijk uitgevoerd worden door advocaten door het volk benoemd. Opdat er eindelijk een einde kan worden gemaakt aan de onderdrukking van het arme volk door de heersende klasse, de rijke stinkers, de bevoorrechten, de adel, de geestelijkheid, de elite van bankiers en van ... rechters.

Coste (*roepend*) Zwijg, Paumier, zwijg!!!

Paumier Niets of niemand zal mij doen zwijgen. Ik weet best dat jullie, functionarissen van de stad Romans, beurzen hebben zo groot als de balzak van een olifant, waarin al ons geld verdwijnt.

Coste Wat voor obsceniteiten!

Paumier (*laat zich nu gaan*) Jullie stadsbestuurders hebben grote diefstallen gepleegd ten koste van de armen en de belastingplichtigen. Dat zal binnen de kortste keren blijken.

Coste Dat wil ik niet horen zeggen. Niet in m'n eigen huis. Eruit, verdomde miesmacher, eruit!!! Ik laat je vervolgen wegens smaad aan het adres van het stadsbestuur. (*hij gaat de wijkende Paumier achterna*) Die woorden zullen je nog zuur opbreken. Dat geef ik je op een blaadje! (*beiden af*)

Scène 3

In de woning van rechter Guérin. Twee weken later. De rechter loopt na te denken. Er wordt geklopt. Een heel terughoudende Brunat komt binnen.

Guérin (*valt met de deur in huis*) Robert Brunat, ik heb zeer gewichtige zaken met u te bespreken, die de hele Romanese bevolking aanbelangen.

Brunat (*zeer gereserveerd*) Waarom met mij, en niet met Jean Serve Paumier?! Het volk van Romans draagt 'm op de handen. Hij is hun koning.

Guérin (*duidelijk geïrriteerd*) Kom, Brunat, Paumier is een man, zo slecht gemanierd en grof als men zich maar voor kan stellen. Een brutale vlegel, die de overheid niet respecteert, een grof gebekte spreekbuis van het janhagel. Een ongelikte beer! En daarbij ... weduwnaar en toch nog zo stotig als een jonge bok.

Brunat (*richt zich rechtstreeks tot het publiek*) Men neme: rood arseen en rattenkruid en ongeluize kalk en opperment

en koken lood — want dat trekt lekker uit — en giftig schuimend bloed van een serpent met schilfers huid van een leproze vent, bouillon van tenensmeer en voetenvuil, salpeter uit een rijpe etterbuil en loog uit stront en pis van een jodin met gal van wolven, vossen en een uil, en smore daar de lastertongen in.

Guérin (*uit het veld geslagen*) Maar..., maar..., wat bezielt jou, Brunat?

Brunat Niets, heer rechter! Niets! Dat is mijn manier om te zeggen dat ik Paumier als een koning wil dienen. Dat ik voor 'm sterven wil, maar vooral dat ik voor 'm leven wil.

Guérin Maar Paumier is geen koning! De nar van de koning, dat is-ie. Hij is een vulgaire marionet in de handen van de hervormden, die hun lafhartigheid in de bergen camoufleren. In de illusie dat ze streek en stad kunnen veroveren. Nee, nee, Brunat, u als eerbaar lakenhandelaar van Romans, buitengewoon lid van de grote raad, vertrouwd met de verzuchtingen van het gewone volk, expert in financiële en fiscale aangelegenheden, moest toch beter weten...

Brunat (*ongemakkelijk*) Al goed, al goed! Waar stuur je op aan?

Guérin (*onzeker plots*) Ik... wij... de consuls, euh... euh, u weet, de sleutels van de stadspoorten, de aan de dijk gezette kapiteins, ... Kijk, Brunat, de stad Romans zit tot over z'n oren in de schulden. Sinds vele jaren zijn het slagers- en bakkersbedrijf de meest winstgevendende inzake de schattingen van de stad. Honderden en honderden florijnen brengen ze binnen. Maar, wat u ook weet, de schuldenlast van de stad is met de jaren gestegen tot ... 60.000 livres. Om de rente op deze schulden te betalen, moeten de schattingen van slagers en bakkers verhoogd worden.

Brunat (*ongemakkelijk*) Meneer Guérin, ik ben een eenvoudig lakenhandelaar, die van z'n natje en z'n droogje houdt.

Guérin Tracht je niet te drukken, Brunat. Ik zal u rijkelijk belonen indien gij uw macht en aanzien in de stad aanwendt om er de slagers en bakkers van te overtuigen dat het nodig is voor onze stad dat de schattingen ... verviervoudigd worden.

Brunat (*schreeuwend*) Verviervoudigd!!! (*stiller*) Heer rechter, dat is diefstal van het volk. U riskeert een volksoproer.

Guérin Dat in het (*bedwingt zich met moeite*) gesmoord zal worden. Jij kunt de belangen van het volk alleen maar dienen, door hen ertoe over te halen te ...

Brunat (*onderbreekt de rechter; zeer ernstig*) Mijn besluit is genomen, rechter Guérin, ik zal de belangen van het volk van Romans dienen. Ik zal de Romezen meedelen dat de stad Romans tot diep over zijn wenkbrauwen in de schuldenpuree steekt. (*zonder verandering van toon*) Vervolgens zal ik hen meedelen dat die diepe put toe te schrijven is aan de vorige consuls. Die hebben zich gedragen als oneerlijke lieden. Als geboefte!

Guérin Zwijg, Brunat! Als je niet zwijgt, trouw je binnenkort met de dochter van de touwslager.

Brunat (*met stemverheffing*) De consuls hebben het belastinggeld laten innen, ja, maar i.p.v. het te storten in de koninklijke schatkist of de gewone uitgaven van de stad ermee af te handelen, hebben ze het geld in eigen zak gehouden en het voor persoonlijke doeleinden gebruikt.

Guérin Brunat, die woorden zullen je duur te staan komen.

Brunat Onze advocaten in Grenoble hebben uitgemaakt dat het gaat om een som van 20.000 écus of 60.000 livres. De consuls van vroeger, de Guigous, de Thomés, de Costes en andere Velheus zijn de schuldenaars van de stad voor aanzienlijke sommen geld. Zij hebben geprofiteerd van het geld van de gemeenschap.

Guérin Zij hebben hun plicht gedaan.

Brunat Toch niet. De ex-consuls moeten de stad Romans het kapitaal en de rente terugbetalen van hun schulden, die tot nu toe verborgen zijn gehouden. De huidige consuls, de Manissieu en Coste, worden veroordeeld tot het betalen van de rente over de bedragen die door hun zorg hadden moeten worden terugbetaald.

Guérin Zestigduizend livres terugbetalen?! Hoe kom je daarbij?!